

itt a bizonyosság? Erre a 8. „kiterjedésben“ jön rá: „nincs semmi, amit most mondhatnék, csak két bizonyosság. Az egyik az, hogy *itt*, a másik az, hogy *vagyok*.“ Majd pedig: „volt, tehát van, van, tehát lesz.“ Ilyesmik az egész nagy, világokat, köröket, fényeket, Eliziumot, Ábrahám kebelét s az összes lehetséges „vetületeket“ bejáró utas mondani valói. *Denkspiel* — ahogy a német expresszionisták mondták. Anno... Mikor is? Mintegy ötezer évvel ezelőtt, közvetlen a világháború utáni évek szalonjaiban. (G. G.)

HORVÁTH BÉLA: UTOLSÓ JELENÉSEK. (Cserépfalvi.) Félelmetes víziókat lát Horváth Béla. Már mindjárt az első versében. Egy dús, fulladásig telített fojtott mozaikcsomóban olyan félelmetes hangorkánna mutatkozik be, hogy a hideg fut az olvasó hátán. Pedig *csak* a gázzól beszél. Egy elvont gázzól, amit az elkövetkező háborúban használhatnak. De ez a gáz, ez a tömény titokzatos vegyszer amelynél — *Az ember ordít, mint a vad, de mindenütt sötét gödörbe lép, — A kattogó gépfegyverek besöprik őt a süppedő romokba, — És arcra bukva fekszik ott, kálóg a nyelve és a körme kék.* — Hasznosabb és olcsóbb pusztítóeszközök is léteznek, nem is a gázt jelenti, hanem magát a *mai* néma öldöklést, a „békekés“ háborút, amelyben az emberiség ránkeső része él, vegetál, fulladozik s huzza magát egyik napról a másikra. Horváth Béla jellegzetes megszálottja napjainknak. Mélyen vallásos, csaknem dogmatikus ruháját viseli a katolikus egyháznak. De ezen a tiszteletreméltó külsőségen túl, — ahol a szentekhez való édes ragaszkodás éppoly sorsszerű, mint az odaadó könyörületeség minden élőlény iránt —, szélviharként jelentkezik a tébolyult nyugtalanság, a nyugtalanság kikialtása, a földrengést messze vidékről megérző finom szeizmográf ingadozó botlása. Hazáját, népét, vallását és mindennek szintetikus egybeolvasztásaként minden embertársának vállába ragad, hogy megrázza és figyelmeztesse, ha ugyan van még kit és van miért. Egy őszövetségbeli prófétának nyelvezetén egy mai világbeli lelkiismeretfurdalás bőséges meleg forrása buzog. Ugy érezzük, hogy vagy elfogadjuk vészjeleit vagy belepusztulunk. Ebből az következik, hogy nem a szelid szerelemről, a nyugalomról, az élet puha, a természet mosolygó simogatásáról van több szó, ahogy azt a póták nagyrésznél megszoktuk. Nem poéta doctus. Nyelve nem a versfaragók csiszolómalmait, a rimek karcsu alkalmazkodását tartja szem előtt, hanem a mondanivalók nyers, vértforraló, az igazság kimondására alapított erejét. A könyörgés és az ostromzás váltakozik verseiben. A nép lebeg szemei előtt, mint megváltandó tényező. A szegénység, a nyomor, a kitaszítottság, az efelett való kétségbeesés s a bűnök megbocsájtása iránti könyörgés. A világ hatalmaskodói ellen állandó és vissza nem fojtható izzásban reszket. Ki akarja csikarni tőlük azt, amit a szegényektől megtagadtak s ami miatt ezek félájultan hevernek földön. De nem bizik tulságosan a jólétük kegyében. — Horváth Béla nagy dobbanású verseiben korunk minden lázas nyugtalansága benne él. Korhú poéta. (Pap Gábor)

A CSEHSZLOVAKIAI MAGYAR IFJUSÁG UJ FOLYÓIRATA. A pozsonyi magyar főiskolások *Eötvös József Köre* április hónapban *Forrás* címmel ifjúsági folyóiratot adott ki. A lap hangja komoly és színvonalas, az első számban közölt írások legnagyobb részt értéket képviselnek. Örömmel lapoztuk át a *Forrás* első számát és jóleső érzéssel vettük tudomásul az Eötvös Kör fiataljainak új munkavállalását. Nyugtalan napok sodrában, társadalmi átalakulások és új hitregék örvénylése közepette, ime, jelentkezik egy tisztult látású, demokratikus magatartású, józan és felelős ifjúsági gárda, mely Eötvös József szellemében kíván dolgozni: „Eötvös József nevét irták zászlójukra szimbólumnak — írja a folyóirat prog-

ramcikkében *Madarász László* — és vállalták szellemét. Akiik ezt tettük, tudatában voltunk és vagyunk annak, hogy ez a név és szellem kötelez. Kötelez elsősorban népünk fokozott szeretetére, komoly tudományos munkára és demokratikus magatartásra.“

Valóban: fontos és régen esedékes szerepvállalás ez! E maroknyi csoport tagjainak férfias, komoly magatartása, reális életszemlélete biztosíték arra, hogy e program nem pusztába elhangzott szó lesz s nem sikkad el, mint az elmúlt 20 év annyi sok szép terve és nekilendülése. Nincsenek illuzióink, nem várunk sorsfordító tetteket e fiataloktól, hisz' az elmúlt két évtized tapasztalatai után ez döreség lenne, mégis eredményeket várunk a Kör és a Forrás tudatosító-erjesztő szerepétől s a kritícizmus szellemében való működésétől. Eredményeket: még akkor is, ha a csehszlovákiai magyarság regresszív tényezői — amint ez *Ivánffy Géza* szép cikkéből kitévnik — elgáncsolni igyekeznek fiataljaink ez újabb csoportosulását, mondván: „magára kell hagyni, majd kifulladás és megnyugszik.“

Erős jövőféltés és a kultura szeretetének hangja csendül ki a Forrás második cikkirójának az írásából. A közép- és főiskolás diákság sorsáról és együttműködésének kérdéséről ír s hangsúlyozza, hogy saját ügyüket csak egymás kölcsönös segítségével oldhatják meg a fiatalok. *Berkó Sándor* a középiskolás diákság helyzetéről számol be s az ifjúság sajátos emberi és nemzeti öntudatának felébresztését sürgeti. A lapban találjuk még a csehszlovákiai magyarság különböző világnézeti csoportokhoz tartozó kulturmunkásainak írásait, amivel a szerkesztők a különböző rétegek közötti együttműködés lehetőségét kívánták dokumentálni.

A lap hatásáról korai volna beszélni. Ha erős lesz és megél, ha nem gáncsolják el hivatásának betöltése előtt a már említettek, akkor — ha közben hí marad eredeti célkitűzéseikhez és figyelembe veszi a kordiktálta teendőket — hasznos és szép munkát végez és jó szolgálatot tesz a haladás ügyének. A Forrást a demokrata, haladó szellemű magyarság örömmel és rokonszenvvel fogadta. Természetesen elhangzottak negatív hangok is. Nem lepett meg bennünket, hogy a Prágában megjelenő és magát mindenáron haladónak kijátszó Új Szellemben Szvatkó Pál nagyon fanyalogva irt az Eötvös Körről és lapjáról, a Forrásról. Nem tetszik az idegen áfiumok ködös révületében élő Szvatkó Pálnak, hogy a folyóirat a „non cooperation“ hive, hogy nem csatlakozik a „jó magyarok“ közösségéhez, a nemzetközi regresszió szolgálatában álló és a kisebbségi magyarságot romlásba vivő, egyedül üdvözítő ellenzéki magyar párthoz. Anakronisztikusnak minősíti az Eötvös Kör cselekedetét és jóformán a gondolatközlés jogát is megvonja a Forrástól. A Forrás programját különvéleménynek tekintti, s szerinte a különvélemény ma, amikor „az események a nemzet erejének összpontosítását tették szükségessé... nemzetgyilkos dolog“. (Új Szellem, III. évf. 9. sz.) A kultura szeretete és a haladó eszmék szolgálata és terjesztése a barbárizmus e sima szájú csatlósának: „Különvélemény és nemzetgyilkosság.“ A tolvaj tolvajt kiállt. Ám ez a sajtómegnyilatkozás amit a tojástáncot járó Szvatkó pörére vetkőzésének is tekinthetünk, a legjobb legitimáció az Eötvös Kör és Forrás programjának létjogosultságára. (*Sándor László*)

FIATAL MAGYAR IRÓ VIDEKEN. Egy fiatal vajdasági költő, *Laták István* (*Külfelvek. Versek. Szabadka 1938.*) tanulságosan jelzi a legfiatalabb magyar kisebbségi nemzedék formai és eszmei küzdelmeit a vidék és a szellemi perifériák fojtogató légkörében. Laták István tíz év előtti szabadvers kísérletein, melyeken Ady, Kassák és az akkori programszólások egyformán átsütnek, ma már jóval túl jutott. Épp rebellis költői hajlama és lehatárolt világnézete őt is arra az utra vitte, amit